

6. COVID-19 EPIDEMIJA: FARMACINIŲ FORMŲ PAIEŠKA IR EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ VALDYMAS VAISTINĖSE

Temos pagrindimas

Farmacijos priemonių ir formų paieška COVID-19 protrūkiui suvaldyti

Sprendžiama problema – COVID-19 ligos specifinio gydymo nebuvimas, profilaktinių ir ligos eigą lengvinančių priemonių trūkumas.

1. Viena iš itin svarbių prevencijos priemonių COVID-19 infekcijos metu yra rankų dezinfekcija. Dezinfekcijai yra plačiai naudojami įvairūs dezinfekciniai skysčiai etanolio, propilenglikolio ar kitų odą dirginančių medžiagų pagrindu. Ilgesnį laiką naudojant dezinfekcines priemones, oda alergizuojasi, prasideda uždegiminės reakcijos, kurios dažniausia pasireiškia odos perštėjimu, niežuliu ar paraudimu. Saugių dezinfekcinių priemonių formulių ir technologijos paieška bei sukūrimas leistų sumažinti ar išvengti minėtų problemų.

2. Karantino sąlygomis žmonės ilgą laiką praleidžia uždaroje patalpose. Įvairių sričių specialistai ilgai dėvi apsaugines priemones. To pasėkoje oda sausėja, jai pradeda trūkti deguonies, reiškiasi uždegiminės reakcijos. Aktualu yra sukurti odos priežiūros formules, kurios būtų saugios, užtikrintų deguonies ir drėgmės apsaugą. Šiai problemai išspręsti būtų tinkamos įvairios odos priežiūros priemonės – kremai, tepalai, losjonai ar kt.

3. Sergant COVID-19 infekcija, pagrindinė mirties priežastis yra kvėpavimo nepakankamumas dėl ūminio respiracinio distreso sindromo. Aktualu yra farmacinių formų, lengvinančių kvėpavimą (geriamųjų skysčių, pleistru) ar inhaliavimui skirtų formų (miltelių/tirpalų ar kt.) paieška.

4. Esant sunkiai COVID-19 eigai daliai ligonių pasireiškia citokinų audra. Manoma, kad būtent citokinų kiekio išaugimas sąlygoja sunkią ligos eigą ir mirtį. Aktualus yra ryškaus uždegimo gydymui panaudojant jau žinomas natūralios kilmės ir sintetines medžiagas ar jų derinius, turinčius priešuždegiminį ar imunomoduliuojantį poveikį, ištyrimas. Tuo tikslu galėtų būti sukuriamos skystos, kietos ar pusketės farmacinės formos.

Ekstremalių situacijų valdymas vaistinėse

Sprendžiama problema – saugios ir efektyvios farmacinės paslaugos teikimas, sveikatinimo paslaugų teikimo galimybės vaistinėje karantino ir ekstremalių situacijų metu.

1. Karantino Lietuvos Respublikos (LR) teritorijoje laikotarpiu taikyti farmacinės veiklos pokyčiai vaistinėse (kai kurių vaistinių preparatų ir priemonių išduodamo kiekio ribojimas, pardavimų skatinimo priemonių draudimas ir kt., *LR SAM*, V-378, 2020-03-16), neoficialiais duomenimis, priešingai, nei buvo tikėtasi, didino gyventojų srautus vaistinėse, jų nepasitenkinimą, ženkliai įtakojo organizacijos klimata, veikė vaistų tiekimą, gamybą ir platinimą. Todėl COVID-19 pandemijos laikotarpiu kito farmacinės paslaugos kokybė, darbuotojų ir klientų saugumas bei pasitenkinimas. Simuliacinių mokymų modeliai virusinių infekcijų valdymo, internetinės prekybos vaistais, integruojant su farmacine rūpyba, leistų sukurti rekomendacijas, papildomas paslaugas, darbo modelius, kurie vaistininkams ir klientams padėtų priimti teisingus sprendimus akistatoje su infekcine liga, siekiant gerinti gyventojų sveikatos rodiklius.

2. Karantino ir ekstremalios situacijos LR laikotarpiu, siekiant kontroliuoti ligonių srautus, buvo stabdomi apsilankymai poliklinikose, sumažėjo teikiamų medicininių paslaugų, profilaktiniai patikrinimai ir prevencinių programų vykdymas. Tikėtina, kad ir taip žemą vakcinacijos LR procentą ryškiai neigiamai koreguotų antroji COVID-19 banga ar kita pandemija. Platus vaistinių tinklas, patogus darbo laikas, vaistininkų kompetencijos gali leisti aktyviai įjungti išplėstinės praktikos vaistininką į sveikatinimo paslaugų pasiekiamumą pandemijos ir popandeminiu laikotarpiu. Sveikatos srities specialistų bendradarbiavimas suteikiant įvairias paslaugas pacientams yra vienas iš strateginių sveikatos apsaugos sistemos uždavinių visame pasaulyje, o vaistininkai vis daugiau šalių yra pripažįstami kaip aktyvūs dalyviai ir partneriai teikiant papildomas paslaugas gyventojams. Vaistininkai, įsijungdami į imunoprofilaktikos paslaugų teikimą, leistų efektyviau kontroliuoti užkrečiamąsias ligas, sumažintų eiles prie gydytojų kabinetų. Todėl išplėstinės praktikos vaistininko reikšmės sveikatos priežiūros grandinėje valdant sveikatinimo paslaugų pasiekiamumą pandemijos ir popandeminiu laikotarpiu galimybių tyrimai gali turėti neįkainojamą vertę ekstremalių sąlygų laikotarpiais, siekiant valdyti užkrečiamųjų ligų plitimą, užtikrinant gyventojų sveikatą.

Tikslas ir laukiami rezultatai

Tikslas – sukurtos saugios dezinfekcinės priemonės be etanolio, propilenglikolio ir kt. odai nedraugiškų medžiagų; odos priežiūros priemonės, užtikrinančios deguonies ir drėgmės reikiamą kiekį odoje ilgai būnant uždaroje patalpoje; saugios farmacinės formos, lengvinančios kvėpavimą ir mažinančios uždegimą (geriamieji skysčiai, pleistrai, inhaliuojamos medžiagos).

Laukiami rezultatai: vaistininkų ir klientų saugumas ir pasitenkinimas, farmacinės paslaugos kokybė, išplėstinės praktikos vaistininko galimybės valdant sveikatinimo paslaugų pasiekiamumą vaistinėje pandemijos ir popandeminiu laikotarpiu.

Išsamesnę informaciją teikia

Raimonda Janonienė, LR SAM Strateginio planavimo ir valdymo skyriaus vedėja, tel. (8 5) 260 4718, e. p. raimonda.janoniene@sam.lt